

Prilog 1

INFORMACIJA O FINANSIJSKIM SPORAZUMIMA ZA 2012. I 2013. GODINU IZMEĐU VLADE CRNE GORE I EVROPSKE KOMISIJE O PROGRAMU PREKOGRANIČNE SARADNJE HRVATSKA - CRNA GORA U OKVIRU KOMPONENTE PREKOGRANIČNE SARADNJE INSTRUMENTA ZA PRETPRISTUPNU PODRŠKU

Uvod

Skupština Crne Gore je 26. XII 2007. godine usvojila **Zakon o ratifikaciji Okvirnog sporazuma između Vlade Crne Gore i Komisije Evropskih zajednica o pravilima za saradnju koja se odnose na finansijsku podršku EZ Crnoj Gori u okviru sprovođenja Instrumenta pretpristupne podrške (Ipe)** („Službeni list CG“ br. 01/08).

Ovim Okvirnim sporazumom, koji se poziva na više propisa EU¹, ustanovljava se pravo Crne Gore da, kroz Instrument pretpristupne podrške, koristi finansijsku i tehničku podršku Evropske unije.

S obzirom na to da *Okvirni sporazum* sadrži pravni osnov za usvajanje finansijskih sporazuma (član 5, stav 3²), te da je činom ratifikacije postao sastavni dio unutrašnjeg pravnog poretka Crne Gore, isti predstavlja pravni osnov za usvajanje Predloga finansijskog sporazuma.

Imajući u vidu da se *Okvirnim sporazumom* utvrđuju opšta pravila saradnje i sprovođenja podrške Zajednice u okviru Ipe, Evropska komisija je krajem 2012. godine usvojila Finansijski sporazum za 2012. između Vlade Crne Gore i Evropske komisije o Programu prekogranične saradnje Hrvatska - Crna Gora u okviru komponente Prekogranične saradnje Instrumenta za pretpristupnu podršku, dok je u martu 2013. godine usvojen Finansijski sporazum za 2013.

Sadržaji programa prekogranične saradnje

Programi prekogranične saradnje podržavaju prekogranične inicijative i projekte sa zemljama članicama Evropske unije, kandidatima i potencijalnim kandidatima za članstvo, a **najvećim dijelom su usmjereni na očuvanje zaštite životne sredine, prirodnog i kulturnog naslijeđa, inovacije i lokalne inicijative**. Ovi programi su namijenjeni su isključivo institucijama i organizacijama **neprofitnog** karaktera.

Mogućnosti koje se otvaraju potpisivanjem ovih Finansijskih sporazuma

Potpisivanjem Finansijskih sporazuma biće omogućena realizacija aktivnosti čiji je opšti cilj poboljšanje socio-ekonomske situacije u prihvatljivim područjima, kroz snaženje saradnje i zajedničkih inicijativa u sljedećim prioritetnim sektorima:

¹ CELEX 32006R1085 Uredba o uspostavljanju programa Ipe broj 1085/2006 (Council Regulation (EC) No 1085/2006 of 17 July 2006 establishing an Instrument for Pre-Accession Assistance -IPA); Okvirnu uredbu IPA broj 718/2007 (Commission Regulation (EC) No 718/2007 of 12 June 2007 implementing Council Regulation (EC) No 1085/2006 establishing an Instrument for pre-accession assistance (IPA));

CELEX 32007R0718 Finansijska Uredba Savjeta EZ broj 1605/2002 (Council Regulation (EC, Euroatom) No 1605/2002 of 25 June 2002 on the Financial Regulation applicable to the general budget of the European Communities);

CELEX 32002R1605 Uredba broj 478/2007 od 23.04.2007 (Commission Regulation (EC, Euroatom) No 478/2007 of 23 April 2007 amending Regulation (EC, Euroatom) No 2342/2002 laying down detailed rules for the implementation of Council Regulation (EC, Euroatom) No 1605/2002 on the Financial Regulation applicable to the general budget of the European Communities).

² „Ukoliko to zahtijeva odnosna Odluka o finansiranju, Komisija i Korisnik sklapaju Sporazum o finansiranju u skladu sa članom 8 Uredbe o sprovođenju IPA programa o višegodišnjim ili godišnjim programima. Sporazumi o finansiranju se mogu sklapati između Komisije i nekoliko država korisnica u okviru IPA programa, uključujući Korisnika za pomoć za programe koji se odnose na više država i horizontalne inicijative.“

- zaštita životne sredine, kao i zaštita prirodnog i kulturnog nasljeđa, kroz implementaciju zajedničkih programa, obrazovanja, prenos (know how) i aktivnosti podizanja svijesti
- stvaranje propoznatljivog turističkog proizvoda zasnovanog na prirodnim i kulturnim dobrima Programskog područja i ponovno uspostavljanje socijalnih veza u prekograničnim područjima kroz podršku tradicionalnoj i savremenoj kulturi
- saradnja između institucija, građana i građanskih organizacija u obalastima kao što su turizam, kultura i druge koje su u skladu sa ciljem Programa, da bi se podržao razvoj zajednice i poboljšali međususedski odnosi

od obostranog interesa za građane Hrvatske i Crne Gore.

Programsko područje u Crnoj Gori obuhvata kopnenu površinu od 6508 km², a čini ga prihvatljivo i pridruženo područje. Prihvatljivo područje obuhvata površinu od 2501 km² i čine ga sljedeće opštine: Herceg Novi, Kotor, Tivat, Budva, Bar, Ulcinj i Cetinje. Pridruženo područje čine Glavni grad Podgorica i opštine Nikšić i Danilovgrad.

Programsko područje u Hrvatskoj obuhvata kopnenu površinu od 6321 km², a čini ga prihvatljivo i pridruženo područje. Prihvatljivo područje obuhvata kopnenu površine od 1782 km² i čini ga Dubrovačko-neretvanska županija. Pridruženo područje čini Splitsko-dalmatinska županija.

Glavni cilj Programa je poboljšanje kvaliteta života u prekograničnom području između Hrvatske i Crne Gore. Ovaj cilj će biti ostvaren kroz implementaciju aktivnosti u okviru sledećeg niza programskih proriteta i mjera:

Prioritet1 Stvaranje pogodnih prirodnih i socio - ekonomskih uslova u programskom području poboljšavanjem saradnje u zajednički odabranim sektorima i međususedskih odnosa u prihvatljivim oblastima	Prioritet2 Tehnička podrška
Mjera 1.1: Zajedničke akcije na zaštiti životne sredine, kulturnog i prirodnog nasljeđa	Mjera 2.1: Upravljanje i implementacija programa
Mjera 1.2: Zajednički turistički i kulturni prostor	Mjera 2.2: Programsko informisanje, publicitet i evaluacija
Mjera 1.3: Mali prekogranični razvojni projekti zajednica	
Horizontalne teme: <ul style="list-style-type: none"> Građenje prekograničnih kapaciteta Jednake mogućnosti Rodna ravnopravnost i sprovođenje rodno osjetljive politike Održiv razvoj i zaštita životne sredine 	

Dodatno, očekuje se da će Program imati katalitički efekat, s obzirom na to da će realizacija odobrenih projekata doprinijeti daljoj izgradnji kapaciteta za upravljanje projektima kod lokalnih zainteresovanih strana, opštinskih i regionalnih institucija i organizacija civilnog društva, kao i njihovoj sposobnosti da učestvuju u tekućim i budućim prekograničnim inicijativama.

Osnovna struktura i sadržaj Finansijskih sporazuma

Sadržajem Predloga finansijskog sporazuma definisani su: način sprovođenja prekograničnog programa; strukture, nadležni organi i njihove nadležnosti; finansiranje; rokovi za ugovaranje, izvršenje ugovora i rokovi za isplate; način obrade prihoda; prihvatljivost troškova; čuvanje dokumenata; plan decentralizacije bez ex-ante kontrole; tumačenja; djelimično važenje i nenamjerne praznine; revizije i izmjene; okončanje; pomirenje razlika i obavještenja.

Aneks A ovog Sporazuma čini Prekogranični program između Hrvatske i Crne Gore u okviru komponente prekogranične saradnje Instrumenta za pretpristupnu podršku za 2012. i 2013. godinu;

Dodatak A1 Finansijski prijedlog za 2012. i 2013. godinu Prekograničnog programa saradnje Hrvatska-Crna Gora usvojen Odlukom Komisije C(2012)9261 od 11/12/2012

Dodatak A2 Revidirani prekogranični program 2007-2013 IPA Prekograničnog programa Hrvatska-Crna Gora je usvojen Odlukom Komisije C C(2012)9261 od 11/12/2012

Aneks B ovog Sporazuma čini Okvirni sporazum između Komisije Evropskih zajednica i Vlade Crne Gore, od 15/11/2007 o pravilima saradnje koja se odnose na finansijsku pomoć Zajednice Crnoj Gori i sprovođenje pomoći u okviru Instrumenta pretpristupne podrške (IPA);

Aneks C čini segment koji se tiče izvještavanja.

Sredstva potrebna za realizaciju Programa

EU za potrebe finansiranja aktivnosti prekograničnih i transnacionalnih programa obezbjeđuje najviše do 85% od ukupnih sredstava namijenjenih za svaki prekogranični program pojedinačno, dok dodatnih 15% obezbjeđuju krajnji korisnici iz vlastitih izvora.

Za potrebe finansiranja aktivnosti u okviru ovog Programa doprinos EU za 2012. godinu je određen na najviše 500.000 eura za dio programa koji se odnosi na Crnu Goru, s tim da će se plaćanje doprinosa obaviti u granicama raspoloživih sredstava. Iznos EU sredstava predviđen za finansiranje aktivnosti za 2013. godinu iznosi takođe 500.000 eura za dio programa koji se odnosi na Crnu Goru.

Za komponentu **tehničke podrške** za programe prekogranične saradnje, iz sredstava EU izdvaja se po 10% ukupne finansijske alokacije koja se izdvaja za datu godinu. U ovom slučaju, za 2012. godinu Crna Gora raspoložuje sa 70.000,00 €, od čega je 71,43% ili 50.000,00 € finansijski doprinos EU, a 28,57% ili 20.000,00 € kofinansiranje koje treba da se obezbijedi iz budžeta Crne Gore. Isti iznosi su oprijedjeljeni i iz alokacije za 2013. godinu, što u ukupnom čini 140.000,00 €, od čega 100.000,00 € predstavlja finansijski doprinos EU, a 40.000,00 € kofinansiranje koje treba da se obezbijedi iz budžeta Crne Gore.

Tehnička podrška omogućava efikasno upravljanje programom i protok informacija, u cilju unapređenja kapaciteta nacionalnih i zajedničkih struktura u upravljanju prekograničnim i transnacionalnim programima i unapređenja kapaciteta potencijalnih korisnika u pripremi i sprovođenju kvalitetnih projekata.

Prilog 2

Predlog

FINANSIJSKI SPORAZUM

IZMEĐU

VLADE CRNE GORE

|

EVROPSKE KOMISIJE

O PREKOGRANIČNOM PROGRAMU IZMEĐU HRVATSKE I CRNE GORE U OKVIRU IPA
INSTRUMENTA ZA PRETPRISTUPNU PODRŠKU ZA 2012. GODINU

(Centralizovano upravljanje)

SADRŽAJ

Preambula

1. Program
2. Sprovođenje programa
3. Strukture, nadležni organi i njihove nadležnosti
4. Finansiranje
5. Rok ugovaranja
6. Rok za izvršenje ugovora
7. Rok isplate
8. Obrada prihoda
9. Prihvatljivost troškova
10. Čuvanje dokumenata
11. Plan decentralizacije bez ex-ante kontrole
12. Tumačenje
13. Djelimično nevaženje i nenamjerne praznine
14. Revizija i izmjene
15. Okončanje
16. Pomirenje razlika
17. Obavještenja
18. Broj originala
19. Aneksi
20. Stupanje na snagu

Aneks A Prekogranični program između Hrvatske i Crne Gore u okviru komponente prekogranične saradnje Instrumenta za pretpristupnu podršku za 2012. godinu

- Aneks A1 Finansijska odluka za period 2012 Prekograničnog programa Hrvatska-Crna Gora, usvojena Odlukom Komisije C(2012)9261 od 11/12/2012
- Aneks A2 Revidirani prekogranični program 2007-2013 IPA Prekograničnog programa Hrvatska-Crna Gora, usvojen Odlukom Komisije C(2012)9261 od 11/12/2012

Aneks B Okvirni sporazum između Komisije Evropskih zajednica i Vlade Crne Gore, od 15/11/2007 o pravilima saradnje koja se odnose na EU finansijsku pomoć Crnoj Gori i sprovođenje pomoći u okviru Instrumenta pretpristupne podrške (IPA)

Aneks C Izvještavanje

FINANSIJSKI SPORAZUM

između

VLADE CRNE GORE

i

EVROPSKE KOMISIJE

U daljem tekstu zajedno „Strane“, ili pojedinačno „zemlja korisnica“ u slučaju Vlade Crne Gore, ili „Komisija“ u slučaju Evropske komisije.

S obzirom na to:

- (a) da je, dana 1. avgusta 2006. godine, Savjet Evropske unije usvojio Uredbu (EZ) br. 1085/2006 kojom se uspostavlja Instrument za pretpristupnu podršku (u daljem tekstu: „Okvirna IPA uredba“). Počev od 1. januara 2007. godine kada je stupio na snagu, ovaj novi instrument predstavlja jedinu zakonsku osnovu za pružanje finansijske podrške zemljama kandidatima i zemljama potencijalnim kandidatima u njihovim nastojanjima da unaprijede političke, ekonomske i institucionalne reforme kako bi postale članice Evropske unije.
- (b) da je, dana 12. juna 2007. godine, Komisija usvojila Uredbu (EZ) br. 718/2007, kojom se sprovodi Okvirna IPA uredba, koja je dopunjena Uredbom Komisije (EU) N° 80/2010 od 28. januara 2010., sa detaljnim odredbama koje se primjenjuju na pitanja upravljanja i kontrole (u daljem tekstu: „IPA Uredba o sprovođenju“).
- (c) Podrška Evropske unije prema Instrumentu pretpristupne podrške bi trebalo da nastavi da podržava zemlje korisnice u njihovim nastojanjima da ojačaju demokratske institucije i vladavinu prava, reformišu javnu upravu, sprovedu ekonomske reforme, poštuju ljudska i manjinska prava, unaprijede jednakost polova, podrže razvoj civilnog društva i bolju regionalnu saradnju kao i pomirenje i rekonstrukciju, i doprinesu održivom razvoju i smanjenju siromaštva.

U slučaju zemalja potencijalnih kandidata, podrška EU može obuhvatati usklađivanje sa EU *Acquis Communautaire*-om, kao i podršku investicionim projektima, naročito onima koji za cilj imaju izgradnju upravljačkih kapaciteta u oblastima regionalnog razvoja, razvoja ljudskih resursa i ruralnog razvoja.
- (d) Strane su, dana 15. novembra 2007. godine, zaključile Okvirni sporazum kojim se utvrđuju opšta pravila saradnje i sprovođenja EU pomoći u okviru Instrumenta pretpristupne podrške.
- (e) Komisija je, dana 12. decembra 2007. godine, usvojila Prekogranični program između Republike Hrvatske i Crne Gore za period 2007-2013 Odlukom Komisije C(2007)6139, koja je revidirana odlukom Komisije C(2010)5830 od 20. avgusta 2010. i Implementacionom finansijskom odlukom C(2012)9261 od 11 decembra 2012. (u daljem tekstu „Program“). Dio ovog Programa koji se odnosi na Crnu Goru sprovodi Komisija na centralizovanoj osnovi.

- (f) U cilju sprovođenja ovog programa, neophodno je da Strane zaključe Finansijski sporazum kojim se utvrđuju uslovi pružanja podrške EU, pravila i postupci isplate koja se odnosi na podršku i uslovi pod kojima će se upravljati podrškom.

DOGOVORILE SU SE O SLJEDEĆEM:

1 PROGRAM

Komisija, putem bespovratne podrške, doprinosi finansiranju sljedećeg programa, utvrđenog u Aneksu A ovog Sporazuma:

Broj programa (CRIS): 2012/023-661 (Crna Gora dio)

Naziv: Prekogranični program Hrvatska - Crna Gora u okviru komponente prekogranične saradnje Instrumenta pretprijetne podrške za 2012 i 2013. godinu. Ovaj Finansijski sporazum pokriva samo kontribuciju Evropske unije za 2012. godinu.

2 SPROVOĐENJE PROGRAMA

- (1) Dio ovog Programa koji se odnosi na Crnu Goru sprovodi Komisija na centralizovanoj osnovi, u smislu člana 53a Uredbe Savjeta (EZ Euroatom) br. 1605/2002 koji se odnosi na Uredbu o finansiranju koja se primjenjuje na opšti budžet Evropskih zajednica (u daljem tekstu: „Finansijska uredba“), kako je posljednji put izmijenjeno Uredbom (EZ Euroatom) br 1525/2007, od 17. decembra 2007. godine (u daljem tekstu: „Finansijska uredba“).
- (2) Program se sprovodi u skladu sa odredbama Okvirnog sporazuma o pravilima saradnje koja se odnose na finansijsku pomoć EU Crnoj Gori i sprovođenje pomoći u okviru Instrumenta pretprijetne podrške (IPA) zaključenog između Strana 15. novembra 2007. godine (u daljem tekstu: „Okvirni sporazum“), kako je utvrđeno Aneksom B ovog Sporazuma.

3 STRUKTURE, NADLEŽNI ORGANI I NJIHOVE NADLEŽNOSTI

- (1) Korisnik imenuje nacionalnog IPA koordinatora, u skladu sa Okvirnim sporazumom, koji radi kao predstavnik Korisnika prema Komisiji. On/ona će se pobrinuti za održavanje bliske veze između Komisije i Korisnika, i u pogledu opšteg procesa pristupanja i u pogledu pretprijetne podrške EU u okviru IPA.
- (2) Nacionalni IPA koordinator je takođe odgovoran za koordinaciju učešća zemlje korisnice u odgovarajućim prekograničnim programima, kao i u transnacionalnim, međuregionalnim ili programima saradnje na području morskog bazena u okviru drugih instrumenata EU.
- (3) Zemlja korisnica imenuje operativnu strukturu za dio programa koji se odnosi na njenu teritoriju. Funkcije i nadležnosti operativnih struktura su definisani u važećim prekograničnim programima, izuzimajući postupke javnog nadmetanja, ugovaranja i plaćanja, koje su u nadležnosti Komisije.
- (4) Operativna struktura bi u sprovođenju ovog programa, trebala tijesno da saraduje sa operativnom strukturom Hrvatske.

- (5) Operativne strukture zemalja učesnica osnivaju Zajednički tehnički sekretarijat koji pomaže operativnim strukturama i zajedničkom odboru za praćenje, pomenutim u članu 142 IPA Uredbe o sprovođenju, u vršenju njihovih dužnosti.

Zajednički tehnički sekretarijat može imati podružnice, otvorene u svakoj zemlji učesnici.

4 FINANSIRANJE

Finansiranje sprovođenja ovog Sporazuma glasi:

- (a) Doprinos EU za 2012. godinu je određen na najviše 500 000 € (pet stotina hiljada eura), za dio Programa koji se odnosi na Crnu Goru, kako je opisano u Dodatku A1 Aneksa A ovog Sporazuma. Međutim, plaćanje doprinosa EU će se obaviti u okviru granica raspoloživih sredstava.
- (b) Troškove struktura i tijela, osnovanih od strane zemlje korisnice za sprovođenje ovog programa, će snositi Korisnik izuzimajući troškove, navedene u članu 94(1)(f) IPA Uredbe o sprovođenju, kako je precizirano u Aneksu A ovog Sporazuma.

5 ROK UGOVARANJA

- (1) Pojedinačni ugovori i sporazumi, kojima se sprovodi ovaj Sporazum će biti zaključeni najkasnije u roku od tri godine od datuma zaključivanja ovog Sporazuma.
- (2) Sva sredstva, za koja nije sklopljen nijedan ugovor prije roka ugovaranja, će biti poništena.

6 ROK ZA IZVRŠENJE UGOVORA

- (1) Ugovori će biti izvršeni u roku od najviše 2 godine od datuma isteka ugovaranja.
- (2) Rok za izvršenje ugovora se može produžiti prije datuma isteka u opravdanim slučajevima.

7 ROK ISPLATE

- (1) Isplata sredstava se može izvršiti najkasnije u roku od jedne godine nakon krajnjeg datuma za izvršenje ugovora.
- (2) Rok za isplatu sredstava se može produžiti prije datuma isteka u opravdanim slučajevima.

8 OBRADA PRIHODA

- (1) Prihodi u svrhe IPA uključuju prihode stečene, u periodu sufinansiranja, od aktivnosti prodaje, zakupnine, prijava/naknada usluga ili drugih odgovarajućih prihoda, izuzimajući:
- (a) prihode, ostvarene u toku ekonomskog vijeka investicija sufinansiranja u slučaju investiranja u preduzeća;
- (b) prihode, ostvarene u okviru mjere finansijskog inženjeringa, uključujući rizični kapital, zajmovna sredstva, kompenzacijske fondove, lizing;
- (c) po potrebi, doprinose privatnog sektora za sufinansiranje aktivnosti, koji će biti prikazani zajedno sa javnim doprinosom u finansijskim tabelama programa.

- (2) Prihodi, definisani u gore navedenom stavu 1, predstavljaju prihod, koji će biti oduzet od iznosa prihvatljivih troškova za odgovarajuću aktivnost. Najkasnije do datuma zatvaranja programa, ti prihodi će biti oduzeti od odgovarajućih aktivnosti podobnih troškova u ukupnom iznosu ili po određenoj stopi, u zavisnosti od toga da li su ostvareni u potpunosti ili samo dijelom sufinansirane aktivnosti.

9 PRIHVATLJIVOST TROŠKOVA

- (1) Trošak u okviru ovog programa u Aneksu A je prihvatljiv za doprinos EU, ukoliko je de facto nastao nakon potpisivanja ovog Sporazuma.
- (2) Sljedeći troškovi nijesu podobni za doprinos EU u okviru programa u Aneksu A:
- (a) porezi, uključujući poreze na dodatu vrijednost;
 - (b) carine i uvozne carine ili bilo koji drugi troškovi;
 - (c) kupovina, zakupnina ili lizing zemljišta i postojećih objekata;
 - (d) novčane kazne, finansijske kazne i troškovi parničenja;
 - (e) operativni troškovi;
 - (f) polovna oprema;
 - (g) bankarski troškovi, troškovi garancija i slični troškovi;
 - (h) troškovi konverzije, izdaci, gubici pri deviznoj razmjeni povezani sa svim komponentama specifičnih euro računa, kao i ostali čisto finansijski troškovi;
 - (i) doprinosi u naturi;
 - (j) kamate na dugove.
- (3) Odstupanjem od navedenog stava 2, prihvatljivi su sljedeći troškovi:
- (a) porezi na dodatu vrijednost, ukoliko su sljedeći uslovi ispunjeni:
 - (i) nijesu nadoknadivi ni u kom slučaju,
 - (ii) utvrđeno je da ih snosi krajnji korisnik i
 - (iii) jasno su identifikovani u prijedlogu projekta.
 - (b) izdaci na međudržavne finansijske transakcije;
 - (c) ukoliko implementacija aktivnosti zahtijeva otvaranje odvojenog računa ili više računa, bankarski izdaci za otvaranje i administriranje računa;
 - (d) naknade za pravne konsultacije, naknade za notare, izdaci za tehničke i finansijske stručnjake i troškove računovodstva i revizije, ukoliko su direktno povezane sa sufinansiranjem i ukoliko su neophodne za pripremu i implementaciju;
 - (e) troškovi garancija koje obezbjeđuje banka ili druga finansijska institucija, u iznosu koji je definisan nacionalnim ili zakonodavstvom EU;

- (f) opšti troškovi, ukoliko su zasnovani na realnim troškovima koji se pripisuju implementaciji predmetne aktivnosti. Paušalne stope, bazirane na prosječnom trošku, ne mogu iznositi preko 25% onih direktinih troškova aktivnosti koje mogu uticati na nivo opštih troškova. Obračun bi trebao biti valjano dokumentovan i povremeno revidiran;
 - (g) kupovina zemljišta u vrijednosti do 10% prihvatljivih troškova odgovarajuće aktivnosti.
- (4) Pored tehničke podrške prekograničnom programu iz Člana 94 IPA Uredbe o sprovođenju, prihvatljivi su sljedeći izdaci, koje pokrivaju državni organi tokom pripreme ili implementacije aktivnosti:
- (a) troškovi stručnih usluga koje obezbjeđuje državni organ, izuzev krajnjeg korisnika, tokom pripreme i implementacije aktivnosti;
 - (b) troškovi obezbjeđivanja usluga vezanih za pripremu i implementaciju aktivnosti od strane državnog organa, koji predstavlja krajnjeg korisnika, i koji izvršava aktivnost za sopstveni račun ne koristeći spoljne izvore obezbjeđivanja usluga ukoliko oni predstavljaju dodatne troškove i odnose se na troškove stvarno i direktno plaćene za sufinansiranje.

Relevantni državni organ fakturiše troškove iz tačke (a) ovog stava krajnjem korisniku ili potvrđuje ove troškove na osnovu dokumenata koja odgovaraju navedenoj vrijednosti, a koja omogućava identifikaciju realnih troškova koje snosi pomenuti državni organ.

Troškovi iz tačke (b) ovog stava moraju se potvrditi dokumentima koja omogućavaju identifikaciju realnih troškova koje snosi državni organ nadležan za tu aktivnost.

- (5) Bez štete po odredbe stavova 1 do 4, mogu se postaviti dalja pravila prihvatljivosti troškova za prekogranični program u Aneksu A ovog Sporazuma.

10 ČUVANJE DOKUMENATA

- (1) Sva dokumenta koja se odnose na program iz Aneksa A čuvaju se najmanje pet godina od datuma kada Evropski parlament odobri izmirenje obaveze za budžetsku godinu na koju se dokument odnosi.
- (2) U slučaju da program iz Aneksa A nije definitivno zaključen u okviru vremenskog roka datog u stavu 1, dokumenta koja se na njega odnose čuvaju se do kraja godine nakon one u kojoj je program iz Aneksa A zaključen.

11 PLAN DECENTRALIZACIJE BEZ EX- ANTE KONTROLE

- (1) Zemlja korisnica donosi detaljan plan sa indikativnim mjerilima i vremenskim ograničenjima u cilju postizanja decentralizacije sa *ex-ante* kontrolama od strane Komisije. Pored toga, zemlja korisnica donosi indikativni plan za postizanje decentralizacije bez *ex-ante* kontrola od strane Komisije.
- (2) Komisija prati implementaciju plana iz stava 1 i vodi računa o rezultatima koje je postigla zemlja korisnica u ovom kontekstu, pogotovu po pitanju obezbjeđivanja podrške. Plan za postizanje decentralizacije bez *ex-ante* kontrola može se odnositi na oslobađanje različitih vrsta *ex-ante* kontrola.
- (3) Zemlja korisnica redovno obavještava Komisiju o napretku ostvarenom u implementaciji ovog plana.

12 TUMAČENJE

- (1) Ukoliko u ovom Sporazumu ne postoji nijedna izričita odredba koja propisuje suprotno, termini koji se koriste u ovom Sporazumu imaju isto značenje koje im je dato u Okvirnoj IPA uredbi i IPA Uredbi o sprovođenju.
- (2) Ukoliko u ovom Sporazumu ne postoji nijedna izričita odredba koja propisuje suprotno, upućivanja na ovaj Sporazum predstavljaju upućivanja na taj Sporazum sa svim njegovim izmjenama, dopunama i zamjenama koje budu povremeno vršene.
- (3) Bilo koja upućivanja na uredbe Savjeta ili Komisije odnose se na onu verziju tih uredbi koja je navedena. Po potrebi, modifikacije tih uredbi se prenose u ovaj Sporazum putem izmjena i dopuna.
- (4) Naslovi u ovom Sporazumu nemaju nikakav pravni značaj i ne utiču na tumačenje.

13 DJELIMIČNO NEVAŽENJE I NENAMJERNE PRAZINE

- (1) Ako jedna odredba ovog Sporazuma bude ili postane nevažeća ili ako ovaj Sporazum sadrži nenamjerne praznine, to neće uticati na važnost ostalih odredbi ovog Sporazuma. Strane ugovornice će zamijeniti bilo koju nevažeću odredbu važećom odredbom koja je najbliža svrsi i namjeni nevažeće odredbe.
- (2) Strane ugovornice će popuniti bilo koju nenamjernu prazninu odredbom koja najbolje odgovara svrsi i namjeni ovog Sporazuma u saglasnosti sa Okvirnom IPA uredbom i IPA Uredbom o sprovođenju.

14 REVIZIJA I IZMJENA

- (1) Sprovođenje ovog Sporazuma biće podvrgnuto periodičnim revizijama kada to odrede sporazumne strane.
- (2) Svaka izmjena dogovorena od strane sporazumnih strana biće data u pismenoj formi i biće dio ovog Sporazuma. Takva izmjena će stupiti na snagu na dan koji odrede sporazumne strane.

15 OKONČANJE

- (1) Bez štete po stav 2, ovaj Sporazum će se okončati osam godina nakon njegovog potpisivanja. Ovo okončanje neće isključiti mogućnost da Komisija učini finansijske korekcije u skladu sa članom 56 IPA Uredbe o sprovođenju.
- (2) Ovaj Sporazum može okončati bilo koja strana putem pismenog obavještenja datog drugoj strani. Takvo okončanje će stupiti na snagu šest kalendarskih mjeseci od dana kada je predato pismeno obavještenje.

16 POMIRENJE RAZLIKA

- (1) Nesuglasice koje mogu proizići iz interpretacije, funkcionisanja i sprovođenja ovog Sporazuma, na bilo kojem i svim nivoima učešća, riješiće se na prijateljski način putem konsultacija među stranama.

- (2) U slučaju neuspjeha prijateljskog rješenja, obje strane mogu predati slučaj na arbitražu u skladu sa Opcionom pravnom arbitražom za međunarodne organizacije i države Stalnog arbitražnog suda koja stupa na snagu na dan ovog Sporazuma.
- (3) Jezik koji će se upotrebljavati u arbitražnim procedurama biće engleski. Imenovano ovlašteno tijelo biće Generalni sekretar Stalnog arbitražnog suda nakon pismenog zahtjeva podnijetog od strane bilo koje strane. Odluka arbitra biće obavezujuća za sve strane i neće biti žalbi.

17 OBAVJEŠTENJA

- (1) Bilo koje obavještenje u vezi sa ovim Sporazumom biće dato u pismenoj formi na engleskom jeziku. Svako obavještenje mora biti potpisano i dostavljeno u originalnoj formi ili faksom.
- (2) Bilo koje obavještenje u vezi sa ovim Sporazumom mora biti poslato na sljedeće adrese:

Za Evropsku komisiju

Office of Director Alexandra Cas Granje
European Commission
Directorate General Enlargement/B
Charlamagne Building
Rue de la Loi 170
1040 Brussels
BELGIUM

Za zemlju korisnicu:

Vlada Crne Gore
Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih
integracija
Ul. Stanka Dragojevića 2
81000 Podgorica
CRNA GORA
Faks: +382 20 225 591

18 BROJ ORIGINALA

Sporazum je dostavljen u dva primjerka na engleskom jeziku.

19 ANEKSI

Aneksi A, B i C će biti sastavni dio ovog Sporazuma.

20 STUPANJE NA SNAGU

Ovaj sporazum će stupiti na snagu na dan potpisivanja. Ukoliko strane ne potpišu istog dana, ovaj Sporazum će stupiti na snagu na dan potpisivanja druge strane.

Potpisao za Komisiju i u ime Komisije

G-dja Alexandra Cas Granje
Direktor
Evropska Komisija
Generalni direktorat za proširenje
B- Hrvatska, Crna Gora, Turska, Bivša
jugoslovenska Republika Makedonija,
Island

Datum:

Potpisao za Vladu i u ime Vlade Crne Gore

**G-din ambasador Aleksandar Andrija
Pejović**
Nacionalni koordinator Instrumenta
pretpristupne podrške
Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih
integracija
Podgorica
Crna Gora

Datum:

Prilog 3

Predlog

FINANSIJSKI SPORAZUM

IZMEĐU

VLADE CRNE GORE

|

EVROPSKE KOMISIJE

O PREKOGRANIČNOM PROGRAMU IZMEĐU HRVATSKE I CRNE GORE U OKVIRU IPA
INSTRUMENTA ZA PRETPRISTUPNU PODRŠKU ZA 2013. GODINU

(Centralizovano upravljanje)

Preambula

1. Program
2. Sprovođenje programa
3. Strukture, nadležni organi i njihove nadležnosti
4. Finansiranje
5. Rok ugovaranja
6. Rok za izvršenje ugovora
7. Rok isplate
8. Obrada prihoda
9. Prihvatljivost troškova
10. Čuvanje dokumenata
11. Plan decentralizacije bez ex-ante kontrole
12. Tumačenje
13. Djelimično nevaženje i nenamjerne praznine
14. Revizija i izmjene
15. Okončanje
16. Pomirenje razlika
17. Obavještenja
18. Broj originala
19. Aneksi
20. Stupanje na snagu

Aneks A Prekogranični program između Hrvatske i Crne Gore u okviru komponente prekogranične saradnje Instrumenta za pretpristupnu podršku za 2012. i 2013. godinu

- Aneks A1 Finansijski prijedlog za 2012. i 2013. godinu Prekograničnog programa saradnje Hrvatska-Crna Gora usvojen Odlukom Komisije C(2012)9261 od 11/12/2012
- Aneks A2 Revidirani prekogranični program 2007-2013 IPA Prekograničnog programa Hrvatska-Crna Gora je usvojen Odlukom Komisije C C(2012)9261 od 11/12/2012

Aneks B Okvirni sporazum između Komisije Evropskih zajednica i Vlade Crne Gore, od 15/11/2007 o pravilima saradnje koja se odnose na finansijsku pomoć Zajednice Crnoj Gori i sprovođenje pomoći u okviru Instrumenta pretpristupne podrške (IPA)

Aneks C Izvještavanje

FINANSIJSKI SPORAZUM

između

VLADE CRNE GORE

i

EVROPSKE KOMISIJE

U daljem tekstu zajedno „Strane“, ili pojedinačno „zemlja korisnica“ u slučaju Vlade Crne Gore, ili „Komisija“ u slučaju Evropske komisije.

S obzirom na to:

- (c) da je, dana 1. avgusta 2006. godine, Savjet Evropske unije usvojio Uredbu (EZ) br. 1085/2006 kojom se uspostavlja Instrument za pretpristupnu podršku (u daljem tekstu: „Okvirna IPA uredba“). Počev od 1. januara 2007. godine kada je stupio na snagu, ovaj novi instrument predstavlja jedinu zakonsku osnovu za pružanje finansijske podrške zemljama kandidatima i zemljama potencijalnim kandidatima u njihovim nastojanjima da unaprijede političke, ekonomske i institucionalne reforme kako bi postale članice Evropske unije.
- (b) da je, dana 12. juna 2007. godine, Komisija usvojila Uredbu (EZ) br. 718/2007, kojom se sprovodi Okvirna IPA uredba, sa detaljnim odredbama koje se primjenjuju na pitanja upravljanja i kontrole (u daljem tekstu: „IPA Uredba o sprovođenju“).
- (c) Podrška Evropske unije prema Instrumentu pretpristupne podrške bi trebalo da nastavi da podržava zemlje korisnice u njihovim nastojanjima da ojačaju demokratske institucije i vladavinu prava, reformišu javnu upravu, sprovedu ekonomske reforme, poštuju ljudska i manjinska prava, unaprijede jednakost polova, podrže razvoj civilnog društva i bolju regionalnu saradnju kao i pomirenje i rekonstrukciju, i doprinesu održivom razvoju i smanjenju siromaštva.
Podrška Evropske Unije zemljama kandidatima treba biti dodatno fokusirana na usvajanje i implementaciju cjelokupnog *Acquis Communautaire*-a, a posebno da ih pripremi za sprovođenje poljoprivredne i kohezione politike Evropske Unije.
- (d) Strane su, dana 15. novembra 2007. godine, zaključile Okvirni sporazum kojim se utvrđuju opšta pravila saradnje i sprovođenja pomoći Zajednice u okviru Instrumenta pretpristupne podrške.
- (e) Komisija je, dana 12. decembra 2007. godine, usvojila Prekogranični program između Republike Hrvatske i Crne Gore za period 2007-13 odlukom Komisije C(2007)6139, koja je revidirana odlukom Komisije C(2010)5830 od 20/08/2010 i Implementacionom finansijskom odlukom C(2012)9261 od 11/12/2012 (u daljem tekstu „Program“). Dio ovog programa, koji se tiče Crne Gore, sprovodi Komisija na centralizovanoj osnovi.

- (f) U cilju sprovođenja ovog programa, neophodno je da Strane zaključe Finansijski sporazum kojim se utvrđuju uslovi pružanja podrške Zajednice, pravila i postupci isplate koja se odnosi na podršku i uslovi pod kojima će se upravljati podrškom.

DOGOVORILE SU SE O SLJEDEĆEM:

1 PROGRAM

Komisija, putem bespovratne podrške, doprinosi finansiranju sljedećeg programa, utvrđenog u Aneksu A ovog Sporazuma:

Broj programa (CRIS): 2013/023-662 (Crna Gora)

Naziv: Prekogranični program između Hrvatske i Crne Gore u okviru komponente prekogranične saradnje Instrumenta pretprijetne podrške za 2012 i 2013. godinu. Ovaj Finansijski sporazum pokriva samo kontribuciju Evropske unije za 2013. godinu.

2 SPROVOĐENJE PROGRAMA

- (2) Dio ovog programa, koji se tiče Crne Gore, sprovodi Komisija na centralizovanoj osnovi, u smislu člana 53a Uredbe Savjeta (EZ Euroatom) br. 1605/2002 koji se odnosi na Uredbu o finansiranju koja se primjenjuje na opšti budžet Evropskih zajednica, kako je posljednji put izmjenjeno Uredbom (EZ Euroatom) br 1525/2007, od 17. decembra 2007. godine (u daljem tekstu: „Finansijska uredba“).
- (2) Program se primjenjuje u skladu sa odredbama Okvirnog sporazuma o pravilima saradnje koja se odnose na finansijsku pomoć EZ Crnoj Gori i sprovođenje pomoći u okviru Instrumenta pretprijetne podrške (IPA) zaključenog između Strana 15. novembra 2007. godine (u daljem tekstu: „Okvirni sporazum“), kako je utvrđeno Aneksom B ovog Sporazuma.

3 STRUKTURE, NADLEŽNI ORGANI I NJIHOVE NADLEŽNOSTI

- (2) Strana imenuje nacionalnog IPA koordinatora, u skladu sa Okvirnim sporazumom, koji radi kao predstavnik Korisnika prema Komisiji. On/ona će se pobrinuti za održavanje bliske veze između Komisije i Korisnika, i u pogledu opšteg procesa pristupanja i u pogledu pretprijetne podrške EU u okviru IPA.
- (2) Nacionalni IPA koordinator odgovoran je i za koordinaciju učesća zemlje korisnice u odgovarajućim prekograničnim programima, kao i u transnacionalnim, međuregionalnim ili programima saradnje na području morskog bazena u okviru drugih instrumenata Zajednice.
- (3) Zemlja korisnica imenuje operativnu strukturu za dio programa koji se odnosi na njenu teritoriju. Funkcije i nadležnosti operativnih struktura su definisani u važećim prekograničnim programima, izuzimajući postupke javnog nadmetanja, ugovaranja i plaćanja, koje su u nadležnosti Komisije.
- (4) Takva operativna struktura, u sprovođenju ovog programa, tijesno saraduje s operativnom strukturom Hrvatske.
- (5) Operativne strukture zemalja učesnica osnivaju Zajednički tehnički sekretarijat koji pomaže operativnim strukturama i zajedničkom odboru za praćenje, pomenutim u članu 142 IPA Uredbe o sprovođenju, u vršenju njihovih dužnosti.

Zajednički tehnički sekretarijat može imati podružnice, otvorene u svakoj zemlji učesnici.

4 FINANSIRANJE

Finansiranje sprovođenja ovog Sporazuma glasi:

- (a) EU doprinos za 2013. godinu je određen na najviše 500 000 € (pet stotina hiljada eura), kako je opisano u Dodatku A1 Aneksa A ovog Sporazuma. Međutim, plaćanje EU doprinosa će se obaviti u okviru granica raspoloživih sredstava.
- (b) Troškove struktura i tijela, osnovanih od strane zemlje korisnice za sprovođenje ovog programa, će snositi Korisnik izuzimajući troškove, navedene u članu 94(1)(f) IPA Uredbe o sprovođenju, kao što je detaljnije prikazano u Aneksu A ovog sporazuma.

5 ROK UGOVARANJA

- (1) Pojedinačni ugovori i sporazumi, kojima se sprovodi ovaj Sporazum će biti zaključeni najkasnije u roku od tri godine od datuma zaključivanja ovog Sporazuma.
- (2) Sva sredstva, za koja nije sklopljen nijedan ugovor prije roka ugovaranja, će biti poništena.

6 ROK ZA IZVRŠENJE UGOVORA

- (1) Ugovori će biti izvršeni u roku od najviše 2 godine od datuma isteka ugovaranja.
- (2) Rok za izvršenje ugovora se može produžiti prije datuma isteka u opravdanim slučajevima.

7 ROK ISPLATE

- (2) Isplata sredstava se može izvršiti najkasnije u roku od jedne godine nakon krajnjeg datuma za izvršenje ugovora.
- (2) Rok za isplatu sredstava se može produžiti prije datuma isteka u opravdanim slučajevima.

8 OBRADA PRIHODA

- (3) Prihodi u svrhe IPA uključuju prihode stečene, u periodu sufinansiranja, od aktivnosti prodaje, zakupnine, prijava/naknada usluga ili drugih odgovarajućih prihoda, izuzimajući:
 - (a) prihode, ostvarene u toku ekonomskog vijeka investicija sufinansiranja u slučaju investiranja u preduzeća;
 - (b) prihode, ostvarene u okviru mjere finansijskog inženjeringa, uključujući rizični kapital, zajmovna sredstva, kompenzacijske fondove, lizing;
 - (c) po potrebi, doprinose privatnog sektora za sufinansiranje aktivnosti, koji će biti prikazani zajedno sa javnim doprinosom u finansijskim tabelama programa.
- (4) Prihodi, definisani u gore navedenom stavu 1, predstavljaju prihod, koji će biti oduzet od iznosa podobnih troškova za odgovarajuću aktivnost. Najkasnije do datuma zatvaranja programa, ti prihodi

će biti oduzeti od odgovarajućih aktivnosti podobnih troškova u ukupnom iznosu ili po određenoj stopi, u zavisnosti od toga da li su ostvareni u potpunosti ili samo dijelom sufinansirane aktivnosti.

9 PRIHVATLJIVOST TROŠKOVA

- (1) Trošak u okviru programa je podoban za doprinos Zajednice, ukoliko je de facto nastao nakon potpisivanja Sporazuma.
- (2) Sljedeći troškovi nijesu podobni za doprinos Zajednice u okviru programa u Aneksu A:
 - (a) porezi, uključujući poreze na dodatu vrijednost;
 - (b) carine i uvozne carine ili bilo koji drugi troškovi;
 - (c) kupovina, zakupnina ili lizing zemljišta i postojećih objekata;
 - (d) novčane kazne, finansijske kazne i troškovi parničenja;
 - (e) operativni troškovi;
 - (f) polovna oprema;
 - (g) bankarski troškovi, troškovi garancija i slični troškovi;
 - (h) troškovi konverzije, izdaci, gubici pri deviznoj razmjeni povezani sa svim komponentama specifičnih euro računa, kao i ostali čisto finansijski troškovi;
 - (i) doprinosi u naturi;
 - (j) kamate na dugove.
- (3) Odstupanjem od navedenog stava 2, prihvatljivi su sljedeći troškovi:
 - (a) porezi na dodatu vrijednost, ukoliko su sljedeći uslovi ispunjeni:
 - (i) nijesu nadoknativi ni u kom slučaju,
 - (ii) utvrđeno je da ih snosi krajnji korisnik i
 - (iii) jasno su identifikovani u prijedlogu projekta.
 - (b) izdaci na transnacionalne finansijske transakcije;
 - (c) ukoliko implementacija aktivnosti zahtijeva odvojene račune ili otvaranje novih računa, banka naplaćuje otvaranje i upravljanje računima;
 - (d) naknade za pravne konsultacije, naknade za notare, izdaci za tehničke i finansijske stručnjake i troškove računovodstva i revizije, ukoliko su direktno povezane sa sufinansiranjem i ukoliko su neophodne za pripremu i implementaciju;
 - (e) troškovi garancija koje obezbjeđuje banka ili druga finansijska institucija, u iznosu koji je definisan nacionalnim ili zakonodavstvom Zajednice;
 - (f) opšti troškovi, ukoliko su zasnovani na realnim troškovima koji se pripisuju implementaciji predmetne aktivnosti. Paušalne stope, bazirane na prosječnom trošku, ne mogu iznositi preko

25% onih direktinih troškova aktivnosti koje mogu uticati na nivo opštih troškova. Obračun će biti valjano dokumentovan i povremeno revidiran;

- (g) kupovina zemljišta u vrijednosti do 10% podobnih troškova odgovarajuće aktivnosti.
- (4) Pored tehničke podrške prekograničnim programima iz Člana 94 IPA Uredbe o sprovođenju, prihvatljivi su sljedeći izdaci, koje pokrivaju državni organi tokom pripreme ili implementacije aktivnosti:
- (a) troškovi stručnih usluga koje obezbjeđuje državni organ izuzev krajnjeg korisnika tokom pripreme i implementacije aktivnosti;
- (b) troškovi obezbjeđivanja usluga vezanih za pripremu i implementaciju aktivnosti od strane državnog organa, koji predstavlja krajnjeg korisnika i koji izvršava aktivnost za sopstveni račun ne koristeći spoljnje izvore obezbjeđivanja usluga ukoliko oni predstavljaju dodatne troškove i odnose se na troškove stvarno i direktno plaćene za sufinansiranje.
- Dati državni organ fakturiše troškove iz tačke (a) ovog stava krajnjem korisniku ili potvrđuje ove troškove na osnovu dokumenata koja odgovaraju dokaznoj vrijednosti, a koja omogućava identifikaciju realnih troškova koje snosi dati državni organ.
- Troškovi iz tačke (b) ovog stava moraju se potvrditi dokumentima koja omogućavaju identifikaciju realnih troškova koje snosi državni organ nadležan za tu aktivnost.
- (5) Bez štete po odredbe stavova 1 do 4, mogu se postaviti dalja pravila prihvatljivosti troškova za prekogranični program u Aneksu A ovog Sporazuma.

10 ČUVANJE DOKUMENATA

- (1) Sva dokumenta koja se odnose na program iz Aneksa A čuvaju se najmanje pet godina od datuma kada Evropski parlament odobri izmirenje obaveze za budžetsku godinu na koju se dokument odnosi.
- (2) U slučaju da program iz Aneksa A nije definitivno zaključen u okviru vremenskog roka datog u stavu 1, dokumenta koja se na njega odnose čuvaju se do kraja godine nakon one u kojoj je program iz Aneksa A zaključen.

11 PLAN DECENTRALIZACIJE BEZ EX- ANTE KONTROLE

- (1) Zemlja korisnica donosi detaljan plan sa indikativnim mjerilima i vremenskim ograničenjima u cilju decentralizacije sa ex-ante kontrolama od strane Komisije. Pored toga, zemlja korisnica donosi indikativni plan za postizanje decentralizacije bez ex-ante kontrola od strane Komisije.
- (2) Komisija prati implementaciju plana iz stava 1 i vodi računa o rezultatima koje je postigla zemlja korisnica u ovom kontekstu, pogotovu po pitanju obezbjeđivanja podrške. Plan za postizanje decentralizacije bez ex-ante kontrola može se odnositi na oslobađanje različitih vrsta ex-ante kontrola.
- (3) Zemlja korisnica redovno obavještava Komisiju o napretku ostvarenom u implementaciji ovog plana.

12 TUMAČENJE

- (1) Ukoliko u ovom Sporazumu ne postoji nijedna izričita odredba koja propisuje suprotno, termini koji se koriste u ovom Sporazumu imaju isto značenje koje im je dato u Okvirnoj IPA uredbi i IPA Uredbi o sprovođenju.

- (2) Ukoliko u ovom Sporazumu ne postoji nijedna izričita odredba koja propisuje suprotno, upućivanja na ovaj Sporazum predstavljaju upućivanja na taj Sporazum sa svim njegovim izmjenama, dopunama i zamjenama koje budu povremeno vršene.
- (3) Bilo koja upućivanja na uredbe Savjeta ili Komisije odnose se na onu verziju tih uredbi koja je navedena. Po potrebi, modifikacije tih uredbi se prenose u ovaj Sporazum putem izmjena i dopuna.
- (4) Naslovi u ovom Sporazumu nemaju nikakav pravni značaj i ne utiču na tumačenje.

13 DJELIMIČNO NEVAŽENJE I NENAMJERNE PRAZINE

- (1) Ako jedna odredba ovog Sporazuma bude ili postane nevažeća ili ako ovaj Sporazum sadrži nenamjerne praznine, to neće uticati na važnost ostalih odredbi ovog Sporazuma. Strane ugovornice će zamijeniti bilo koju nevažeću odredbu važećom odredbom koja je najbliža svrsi i namjeni nevažeće odredbe.
- (2) Strane ugovornice će popuniti bilo koju nenamjernu prazninu odredbom koja najbolje odgovara svrsi i namjeni ovog Sporazuma u saglasnosti sa Okvirnom IPA uredbom i IPA Uredbom o sprovođenju.

14 REVIZIJA I IZMJENA

- (1) Sprovođenje ovog Sporazuma biće podvrgnuto periodičnim revizijama kada to odrede sporazumne strane.
- (2) Svaka izmjena dogovorena od strane sporazumnih strana biće data u pismenoj formi i biće dio ovog Sporazuma. Takva izmjena će stupiti na snagu na dan koji odrede sporazumne strane.

15 OKONČANJE

- (1) Bez štete po stav 2, ovaj Sporazum će se okončati osam godina nakon njegovog potpisivanja. Ovo okončanje neće isključiti mogućnost da Komisija učini finansijske korekcije u skladu sa članom 56 IPA Uredbe o sprovođenju.
- (2) Ovaj Sporazum može okončati bilo koja strana putem pismenog obavještenja datog drugoj strani. Takvo okončanje će stupiti na snagu šest kalendarskih mjeseci od dana kada je predato pismeno obavještenje.

16 POMIRENJE RAZLIKA

- (1) Nesuglasice koje mogu proizići iz interpretacije, funkcionisanja i sprovođenja ovog Sporazuma, na bilo kojem i svim nivoima učešća, riješiće se na prijateljski način putem konsultacija među stranama.
- (2) U slučaju neuspjeha prijateljskog rješenja, obje strane mogu predati slučaj na arbitražu u skladu sa Opcionom pravnom arbitražom za međunarodne organizacije i države Stalnog arbitražnog suda koja stupa na snagu na dan ovog sporazuma.
- (3) Jezik koji će se upotrebljavati u arbitražnim procedurama biće engleski. Imenovano ovlašteno tijelo biće Generalni sekretar Stalnog arbitražnog suda nakon pismenog zahtjeva podnijetog od strane bilo koje strane. Odluka arbitra biće obavezujuća za sve strane i neće biti žalbi.

17 OBAVJEŠTENJA

- (1) Bilo koje obavještenje u vezi sa ovim Sporazumom biće dato u pismenoj formi na engleskom jeziku. Svako obavještenje mora biti potpisano i dostavljeno u originalnoj formi ili faksom.
- (2) Bilo koje obavještenje u vezi sa Sporazumom mora biti poslato na sljedeće adrese:

Za Evropsku komisiju

Office of Director Alexandra Cas Granje
European Commission
Directorate General Enlargement/B
Charlamagne Building
Rue de la Loi 170
1040 Brussels
BELGIUM

Za zemlju korisnicu:

Poštanska adresa
Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih
integracija
Ul. Stanka Dragojevića 2
81000 Podgorica
CRNA GORA
Faks: +382 20 225 591

19 BROJ ORIGINALA

Sporazum je dostavljen u dva primjerka na engleskom jeziku.

19 ANEKSI

Aneksi A, B i C će biti sastavni dio ovog Sporazuma.

20 STUPANJE NA SNAGU

Ovaj sporazum će stupiti na snagu na dan potpisivanja. Ukoliko strane ne potpišu istog dana, ovaj Sporazum će stupiti na snagu na dan potpisivanja druge strane.

Potpisao za Komisiju i u ime Komisije

Potpisao za Vladu i u ime Vlade Crne Gore

G-dja Alexandra Cas Granje

Direktor
Evropska Komisija
Generalni direktorat za proširenje
B- Hrvatska, Crna Gora, Turska, Bivša
jugoslovenska Republika Makedonija,
Island

**G-din ambasador Aleksandar Andrija
Pejović**

Nacionalni koordinator Instrumenta
pretprijetne podrške
Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih
integracija
Podgorica
Crna Gora

Datum:

Datum:

DODATAK A1

FINANSIJSKA PRIJEDLOG ZA 2012. i 2013. ZA PREKOGRANIČNI PROGRAM HRVATSKA – CRNA GORA

1. Identifikovanje

Korisnice	Hrvatska i Crna Gora
CRIS broj	Hrvatska IPA/2012/023-631 za godinu 2012 i IPA/2013/023-641 za 2013. Crna Gora IPA/2012/23-661 za godinu 2012 i IPA/2013/23-662 za 2013.
Godina	2012 i 2013 ³
Troškovi	2012: Hrvatska: 500,000.00 eura Crna Gora: 500,000.00 eura Ukupna vrijednost IPA doprinosa: 1,000,000.00 eura 2013: Hrvatska: 500,000.00 eura Crna Gora: 500,000.00 eura Ukupna vrijednost IPA doprinosa: 1,000,000.00 eura
Operativne strukture	Za Hrvatsku: Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije Za Crnu Goru: Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija
Organi za sprovođenje	Za Hrvatsku: Agencija za regionalni razvoj Za Crnu Goru: Evropska komisija
Krajnji datum za zaključenje finansijskih sporazuma	Za 2012: Najkasnije do 31. decembra 2013. godine Za 2013: Najkasnije do 31. decembra 2014. godine
Krajnji datum za ugovaranje	3 godine nakon datuma zaključenja Finansijskog sporazuma. Ne postoji rok na podnošenje ponuda revizije i evaluacije koje pokriva ovaj Finansijski sporazum, kako je naznačeno u članu 166(2) Finansijske uredbe Ovi datumi se takođe primjenjuju na nacionalna sufinansiranja.
Krajnji datumi za izvršenje	2 godine nakon isteka datuma za ugovaranje. Ovi datumi se takođe primjenjuju na nacionalna sufinansiranja.
Sektorski kod	11120, 16061,32130,33210,41010,43040,91010
Odgovarajuće budžetske linije	22.02.04.01
Službenici zaduženi za programiranje	Za Hrvatsku: DG ELARG. B1 Za Crnu Goru: DG ELARG. B1
Službenici zaduženi za sprovođenje	Za Hrvatsku: Agencija za regionalni razvoj Republike Hrvatske Za Crnu Goru: Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori

³ Projekti koji će biti finansirani iz alokacije 2013 su predmet odobrenja budžeta za 2013. od strane budžetskog organa

2. Kratak pregled

2.1. UVOD

2.1.1. Veza sa MIPD

Višegodišnji indikativni planski dokument (MIPD) 2011 -2013 za komponentu II – Prekogranična saradnja, postavlja strateški okvir za programe koji se finansiraju u okviru ove komponente i to: programe prekogranične saradnje između zemalja kandidata/potencijalnih kandidata (unutar granica Zapadnog Balkana) i programe prekogranične saradnje između njih i susjednih zemalja članica Evropske Unije.

IPA prekogranična saradnja kombinuje kohezije i ciljeve spoljnih odnosa uzimajući u obzir pojedinačne potrebe graničnih regiona. Prekogranični višegodišnji programi su pripremljeni zajednički od strane partnerskih zemalja. Prioriteti za IPA podršku u prekograničnoj saradnji su slijedeći:

- podrška prekograničnoj ekonomskoj, socijalnoj i teritorijalnoj saradnji u pograničnim oblastima i na taj način podsticanje društveno-ekonomskog razvoja pograničnih regiona;
- rješavanje zajedničkih izazova kao što su životna sredina, prirodno i kulturno naslijeđe, javno zdravlje, sprječavanje i borba protiv organizovanog kriminala;
- obezbjeđivanje efikasnih i sigurnih granica;
- promovisanje zajedničkih manjih aktivnosti (tzv. "ljudi ljudima");
- podrška mrežama, dostupnost i pripremljenost za hitne slučajeve.

2.1.2 Programiranje

Proces izrade IPA prekograničnog programa Hrvatska – Crna Gora je tekao od februara do maja 2007. godine. Pored predstavnika lokalnih, regionalnih i državnih vlasti uključenih u članstvo u Zajedničkom programskom odboru (JPC) i Zajedničkom timu za programiranje (JDT), uloženi su napor da se izvrše konsultacije sa širom javnošću u okviru partnerstava proizašlih iz javnog, civilnog i privatnog sektora putem regionalnih radionica i anketa sprovedenih putem upitnika. Zajednički programski odbor je usvojio konačni nacrt programskog dokumenta 28. maja 2007. godine.

Saglasno članu 93(1) IPA Uredbe o sprovođenju, na inicijativu Komisije i saglasnosti sa zemljama učesnicama, prekogranični program je izmijenjen i ažuriran kako bi odgovarao finansijskom planu i aproprijaciji za godine 2012 i 2013 na osnovu revidirane verzije višegodišnjeg indikativnog finansijskog okvira za 2011-2013. Izmjena programa obuhvata i neke manje korekcije kojima su revidirane zastarjele reference. Revidirani program je usvojen od strane Zajedničkog tijela za praćenje (JMC) 5.decembra 2011. godine.

2.1.3. Popis prihvatljivih i pridruženih područja

U Republici Hrvatskoj prihvatljivo područje, saglasno Članu 88 IPA Uredbe o sprovođenju, čini jedna županija: Dubrovačko-neretvanska (odgovara NUTS III klasifikaciji).

U Crnoj Gori prihvatljivo područje, saglasno Članu 88 IPA Uredbe o sprovođenju, sastoji se od 7 opština: Herceg Novi, Kotor, Tivat, Budva, Bar, Ulcinj i Cetinje.

U Republici Hrvatskoj pridruženo područje, saglasno Članu 97 IPA Uredbe o sprovođenju, čini jedna županija: Split-Dalmacija (odgovara NUTS III klasifikaciji).

U Crnoj Gori pridruženo područje, saglasno Članu 97 IPA Uredbe o sprovođenju, čine opštine: Nikšić, Podgorica, Danilovgrad.

2.2. Sveobuhvatni cilj programa

Sveobuhvatni cilj programa je poboljšanje kvaliteta života u domenu prekograničnih područja Hrvatske i Crne Gore.

Dodatni cilj programa je razvoj kapaciteta lokalnih, regionalnih i nacionalnih institucija kako bi što efikasnije upravljale EU programima, kao i pripremu za buduće prekogranične programe u okviru cilja evropske teritorijalne saradnje EU strukturnih fondova.

Višegodišnji indikativni planski dokument za Republiku Hrvatsku koji se odnosi na period 2011-2013, upućuje da će prekogranična saradnja, vođena kroz komponentu II, podržati Hrvatsku u prekograničnoj, transnacionalnoj i integracionoj saradnji sa zemljama EU kao i sa zemljama korisnicama IPA instrumenta. Ovaj Program će se fokusirati na poboljšanje turističkog potencijala, stvaranjem bližih veza između graničnih regiona, kao i podržavanjem zajedničkih aktivnosti koje se tiču zaštite životne sredine.

Višegodišnji indikativni planski dokument za Crnu Goru, koji se odnosi na isti period, podržaće programe prekogranične saradnje sa zemljama u okruženju koje su kandidati i potencijalni kandidati za članstvo u EU, kao i sa zemljama članicama EU.

Ovaj Program u skladu je sa glavnim nacionalnim sektorskim strategijama Hrvatske i Crne Gore.

Imajući u vidu ograničene izvore u okviru IPA-e za 2007- 2013 odlučeno je da se ne adresiraju problemi kao što su nerazvijenost infrastrukture, odvojenost između urbanih i seoskih područja, niska stopa zaposlenosti itd., već da se fokusira na lakše izvodljive aktivnosti koje mogu pomoći lokalni razvoj, ali i podići nivo saradnje.

2.3. Prioriteti, odgovarajuće mjere i njihovi specifični aspekti koji se odnose na implementaciju budžeta za 2012 - 2013.

Prioriteti i mjere koji se tiču prekograničnih programa su strukturisani na način kako bi ispoštovali i obezbijedili implementaciju specifičnih ciljeva. Jedan prioritet je identifikovan za intervencije u prekograničnoj saradnji. Horizontalni prioritet je fokusiran na tehničku podršku, obezbjeđujući efektivno upravljanje i sprovođenje programa.

Što se tiče Hrvatske, vodiće se računa da ne dodje do operativnog i finansijskog preklapanja uključujući i nivo učesnika sa bilo kojom mjerom koja je uključena u Operativne programe za Hrvatsku u okviru IPA komponenti I, III, IV i V (regionalni, ljudski resursi i poljoprivreda i ruralni razvoj)

Prekogranični programi imaju za cilj uspostavljanje odgovarajućih pravila za odabir aktivnosti koje obezbjeđuju jednake odgovarajuće uslove za slične aktivnosti, uzimajući u obzir standarde Unije, gdje su neophodni, među različitim prekograničnim programima i ostalim IPA komponentama.

Prioritet I: Stvaranje pogodnih prirodnih i socio - ekonomskih uslova u programskom području poboljšanjem saradnje u zajednički odabranim sektorima i međususjedskih odnosa u prihvatljivim oblastima

Ovaj prioritet je odgovor na probleme koji su slični i u nekim slučajevima zajednički za obje granične strane. Zaštita i upravljanje prirodnim resursima, kao što su nacionalni parkovi, kulturna zaostavština smatraju se

ključnim potencijalima za prekograničnu saradnju. Još jedan potencijal je turistički sektor koji predstavlja jednu od glavnih ekonomskih aktivnosti u programskoj oblasti, i to je sektor sa visokim potencijalom. Za ostvarenje ovog potencijala, problemi životne okoline, posebno upravljanje otpadom i kontrola zagađivanja trebaju da budu riješeni.

Prioritet 1 biće implementiran kroz 3 mjere:

Mjera 1: Zajedničke akcije za zaštitu okruženja, prirodne i kulturne baštine

Ova mjera podržava uspostavljanje prekogranične mreže za zajedničku zaštitu okoline, prirode i kulture, a samim tim i traženje rješenja za rješavanje zajedničkih problema okoline. Ovakve aktivnosti gore pomenute mreže mogu biti usmjerene na upravljanje otpadom (čvrstim otpadom i otpadnim vodama), ili pronalaženje načina za smanjenje zagađenosti zemlje i mora. Takođe podržava zajedničke intervencije u vezi sa ekološkim prijetnjama ili prirodnim katastrofama kao što je požar, koji je periodičan fenomen u ovoj oblasti. Podrška će dati prednost akcijama koje se tiču traženja i donošenja inovativnih solucija i strategije za zaštitu okruženja i prirode.

Ova mjera će biti ugovorena kroz pozive za podnošenje projektnih prijedloga.

Mjera 2: Zajedničke akcije u oblasti turizma i kulturnog prostora

Druga mjera podržava akcije koje se odnose na turizam i kulturni prostor. Njena svrha je da dā impuls ekonomskom razvoju programskih oblasti, podržavajući akcije i inicijative koje se odnose na provizije usluga koje se odnose na turizam. Ove usluge mogu biti npr. planovi edukacije za zapošljavanje u turističkom sektoru, podrške razvoju novih turističkih proizvoda, sertifikata kvaliteta za domaće proizvode i usluge, zajednička tržišna inicijativa itd.

Ova mjera će biti ugovorena kroz pozive za podnošenje projektnih prijedloga.

Mjera 3: Razvoj malih projekata prekograničnih zajednica

Treća mjera, razvoj malih projekata prekograničnih zajednica, ima za cilj poboljšanje saradnje među ljudima, obrazovnih institucija i organizacija civilnog društva sa obje strane granice kako bi se povećao razvoj zajednica i poboljšali susjedski odnosi. Ona će podržati akcije "ljudi-ljudima" u oblastima kao što su kultura, turizam i obrazovanje, a posvetiće posebnu pažnju uključivanju marginalizovanih grupa, civilnom društvu i lokalnoj demokratiji. Primjer aktivnosti: zajednički programi prekogranične edukacije, saradnja među nacionalnim manjinama, akcije u cilju podrške lokalnoj demokratiji, stvaranju kulturne prekogranične mreže itd.

Ova mjera će biti ugovorena kroz pozive za podnošenje projektnih prijedloga.

Prioritet II: Tehnička podrška za povećanje administrativnih kapaciteta, koji se odnose na menadžment i implementaciju CBC programa

Prioritet II će biti implementiran kroz dvije mjere.

Mjera 1: Podrška administraciji programa i implementacija

Ova mjera će obezbijediti podršku za rad nacionalnih operativnih struktura i Zajedničkog odbora za praćenje u upravljanju programom. Finansiraće osnivanje i funkcionisanje Zajedničkog tehničkog sekretarijata i njegovih antena – uključujući trošak zaposlenih, a isključujući plate državnih zvaničnika. Takođe će obezbijediti pružanje savjetodavnih usluga i podršku krajnjim korisnicima projekta, a za vrijeme razvoja i implementacije projekta.

Mjera 2: Podrška za informativne i promotivne programe i evaluaciju.

Druga mjera tehničke podrške će dati podršku informativnim programima, javnosti i evaluaciji. Obezbijediće informisanost o ovom programu među lokalnim, regionalnim i nacionalnim donosiocima odluka, kao i stanovništva programskog područja i javnosti u obje zemlje. Nadalje, ova mjera će podržati pružanje ekspertize Zajedničkom odboru za praćenje, a koja će se odnositi na planiranje i sprovođenje programske evaluacije.

Indikativni raspored i vrijednosti za sprovođenje mjera:

Za prioritetne ose I i II, indikativno je predviđeno da dva ugovorna tijela objave zajednički Poziv za podnošenje projektnih prijedloga uključujući sve mjere koji se tiče ukupnog iznosa sredstava za 2012. i 2013. godinu, u prvoj polovini 2013. godine.

Osnovni kriterijumi za odabir i dodjelu sredstava treba da budu oni koji su propisani u Praktičnom vodiču (PRAG) za ugovorne procedure u kontekstu akcija u zemljama van EZ . Detaljni kriterijumi za selekciju i dodjelu bespovratne podrške će biti propisani Pozivom za podnošenje ponuda - Aplikacioni paket (Uputstva za podnosiocima projektnih prijedloga).

Za sredstva dodijeljena kroz Pozive za projekte, korišćenje paušalnih iznosa i/ili fiksne stope finansiranja je moguće (u skladu sa člana 181 Pravila implementacije Finansijske uredbe) do iznosa od 25.000,00 eura po grantu. Gdje je relevantno, detaljni uslovi za korišćenje paušalnih iznosa ili fiksne stope finansiranja će biti uključena u Poziv za projekte/Vodič za aplikante.

Za prioritetnu osu II, uzimajući u obzir da relevantni nacionalni organi (Operativne strukture u Hrvatskoj i Crnoj Gori) uživaju *de facto* monopolsku poziciju (u smislu člana 168, stav 1, pod-stav c Pravila o implementaciji⁴ Finansijske uredbe⁵) za implementaciju prekograničnog programa, relevantna ugovaračka tijela u obje zemlje treba da osnuju pojedinačne direktne sporazume za dodjelu sredstava, bez Poziva za dostavljanje ponuda, sa Operativnim strukturama, za iznose do onih koji su predviđeni u okviru prioriteta tehničke podrške u svakoj zemlji. Podugovaranje od strane Operativnih struktura za aktivnosti koje su pokrivene direktnim sporazumima za dodjelu sredstava (npr. tehnička podrška, evaluacija, publicitet, itd.) je dozvoljeno u skladu sa članom 120 Finansijske uredbe i članom 184 Pravila o implementaciji Finansijske uredbe. Direktne sporazumi o dodjeli sredstava mogu biti potpisani čim se zakluče odgovarajući Finansijski sporazumi. U svrhu efikasne upotrebe sredstava tehničke podrške, zahtijeva se tijesna saradnja između nacionalnih organa (Operativne strukture, Koordinator za prekograničnu saradnju) zemalja učesnica.

2.4. Pregled prošlih i tekućih iskustava CBC-a, uključujući i naučene lekcije i koordinaciju donatora

Republika Hrvatska:

Projekti/programi koji su bili implementirani:

- CARDS 2001 „Strategija i izgradnja kapaciteta za saradnju graničnog regiona“ (identifikacija budućih projekata na granici sa Republikom Srbijom, Crnom Gorom, BiH)
- CARDS 2002 „Strategija izgradnje kapaciteta za regionalni razvoj“ (institucionalni sporazumi za upravljanje CBC-jem)
- CARDS 2003 „Regionalni razvoj lokalnog graničnog područja“ (grant šeme sa Slovenijom)
- CARDS 2003 „Tehnička podrška za upravljanje susjedskim programima“

⁴ Uredba (EZ, Euratom) br. 2342/2002 (OJ L 357, 31.12.2002, str. 1)

⁵ Uredba (EZ, Euratom) br. 1605/2002 (OJ L 248, 16.09.2002, str. 1)

- CARDS 2004 „Institucije i građenje kapaciteta za CBC“ (Podrška Ministarstvu regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva)
- CARDS 2004 „Granični region saradnje“ (Grant šema sa Bosnom i Hercegovinom, Srbijom i Crnom Gorom); 8 projekata sprovedeno, Transnacionalni program CADSES 2004 – 2006; 9 projekata sprovedeno
- PHARE 2005 „Program prekogranične saradnje između Hrvatske, Slovenije i Mađarske“ (trilateralna grant šema), Susjedski program između Hrvatske, Slovenije i Mađarske 2004-2006, 25 projekata je sprovedeno
- PHARE 2005 „Jadranski prekogranični program između Hrvatske i Italije, Phare CBC/INTEREG III A, Jadranski novosusjedski program 2004-2006, 35 projekata implementirano
- PHARE 2006 „Prekogranična saradnja Hrvatske, Slovenije i Mađarske“ (Trilateralna grant šema), Susjedski programe između Hrvatske, Slovenije i Mađarske 2004-2006; 21 projekat implementiran
- PHARE 2006 „Jadranski prekogranični program između Hrvatske i Italije, Phare CBC/INTEREG III A, Jadranski novosusjedski program 2004-2006, 17 projekata implementirano

Projekti/programi koji se trenutno implementiraju:

Projekti:

IPA 2008 Program za Hrvatsku, Tvining projekat – Podrška u upravljanju ciljem 3 u okviru kohezione politike

Programi:

- IPA 2007 i IPA 2008 CBC Programi Hrvatska - Bosna i Hercegovina (14 projekata se trenutno implementiraju), Hrvatska - Crna Gora (5 projekata se trenutno implementiraju), Hrvatska - Srbija (11 projekata se trenutno implementiraju), Hrvatska - Mađarska (101 projekat se trenutno implementira), Hrvatska - Slovenija (45 projekata se trenutno implementiraju), IPA Jadranski prekogranični program (33 projekata se trenutno implementiraju), ERDF, transnacionalni programi “Jugoistočna Evropa“ (9 projekata se trenutno implementiraju) i Mediteranski program (6 projekata se trenutno implementiraju).

Crna Gora:

Programi koji se trenutno implementiraju:

- CARDS 2006/INTERREG IIIA Jadranski novi susjedski program 2004-2006 (na posljednjem pozivu na podnošenje ponuda izabrano je 12 projekata u kojima su crnogorski partneri uzeli učešće)
- Transnacionalni program CADSES 2004-2006 (crnogorski partneri su bili uključeni u dva projekta)
- IPA 2007, IPA 2008 i IPA 2009 Programi prekogranične saradnje: Crna Gora - Hrvatska, Crna Gora - Bosna i Hercegovina, Crna Gora - Srbija, Crna Gora - Albanija, CBC IPA Jadranski program, ERDF, transnacionalni programi “Jugoistočna Evropa“ i Mediteranski program.

Zajednički projekti za Crnu Goru – Hrvatsku:

- CARDS 2006/INTERREG IIIA Jadranski novi susjedski program (u okviru ovog multilateralnog programa na posljednjem pozivu za podnošenje projektnih prijedloga Crna Gora je uzela učešće u devet projekata sa partnerima iz Hrvatske)

- Transnacionalni program CADSES 2004-2006 (u četvrtom pozivu za podnošenje projektnih prijedloga projektni partneri iz Hrvatske i Crne Gore su učestvovali i saradivali u projektu „Planiranje obale“ – prostorno planiranje u priobalnim zonama).
- IPA Jadranski prekogranični program – Hrvatski i crnogorski partneri saraduju u 16 projekata: A3-NET – Jačanje i umrežavanje malih aerodromskih objekata u jadranskim oblastima, ADRI-SEAPLANES – Implementacija sistema za vodene avione u Jadranskom bazenu; ADRIA.MOVE IT – Podrška održivim oblicima mobilnosti u primorskim gradovima; ADRIA.MUSE; AdriaticMoS – Razvoj autoputeva morskog sistema u jadranskom regionu; ADRIMOB – Održiva mobilnost na obali u jadranskoj oblasti; ADRISTORICAL LANDS – Istorija, kultura, turizam, umjetnost i drevni zanati u evropskom jadranskom području; AHVN – Jadransko zdravlje i mreža vitalnosti; ARCHEO.S. – Sistem arheoloških nalazišta na Jadranu; F.L.A. – Razvijanje lanca mreža za snadbijevanje drvetom i namještajem u jadranskoj oblasti; PITAGORA – Platforma za informacione tehnologije u cilju dobijanja mogućnosti da se smanji jaz u informaciono komunikacionim tehnologijama u jadranskoj oblasti; POWERED – Projekat energije obalnog vjetrova: istraživanje, eksperimentisanje, razvoj; S.I.M.P.L.E. – Jačanje identiteta manjinskih naroda dovodi do ravnopravnosti; SHAPE – Oblikovanje holističkog pristupa zaštiti jadranskog okruženja; SLID – Socijalna i radna integracija invalida; YOUTH ADRINET – Razmjena iskustva i razvoj zajedničkih alata u cilju povećanja učešća mladih iz jadranskog područja u civilnom društvu i uspostavljanje mreže.
- ERDF Transnacionalni program “Jugoistočna Evropa” – Hrvatski i crnogorski partneri saraduju u 3 projekta: DMCSEE – Centar za suše za Jugoistočnu Evropu; SEETAC - Saradnja u okviru transportne ose Jugoistočne Evrope; SEE Digi TV – Jugoistočno evropska digitalna televizija
- IPA 2007 i IPA 2008, IPA 2009 Program prekogranične saradnje Hrvatska-Crna Gora

Stečena iskustva

Obje zemlje su stekle iskustva u prethodnim učešćima u programima prekogranične saradnje, posebno uključivanjem zemalja članica koje posjeduju solidnu praksu dijela koji se tiče prekogranične saradnje, a koja može biti prenešena na one zemlje koje imaju manje iskustva u ovoj oblasti. Kao rezultat, oblasti koje se graniče sa zemljama članicama imaju mnogo više kapaciteta i znanja u saradnji na projektima koji se tiču prekogranične saradnje nego oblasti koje se ne graniče sa državama članicama. Ova situacija se reflektovala za vrijeme implementacije CARDS-a 2004 “saradnja u programima u graničnom regionu”, gdje su okolne oblasti iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Srbije i Crne Gore imale po prvi put priliku da apliciraju za male projekte prekogranične saradnje. Uopšteno u ovom dijelu javljalo se nedovoljno znanja o pripremi i upravljanju projektima, a domaće zainteresovane strane su isticale da je teško naći partnere sa druge strane granice.

Dosadašnje iskustvo koje se odnosi na saradnju u graničnim regionima ukazuje da je solidna pripremna faza, uključujući jačanje informisanosti i trening prije pokretanja aktivnosti, ključna za ishod samog projekta.

Tematskom evaluacijom CBC programa u okviru programa PHARE zaključeno je da je većina projekata imala jasan učinak u jednom dijelu graničnog regiona, ali – zajednički projekti su više izuzetak nego norma. Stoga, značaj obezbjeđivanja ovih projekata je rezultat zajedničkih lokalnih i regionalnih inicijativa. Još jedan zaključak gore pomenute evaluacije je da je sinhronizacija zajedničkih projekata presudna u smislu rezultata, učinka i održivosti. Stoga, važno je da partneri dogovore uspostavljanje plana koordinacije i mehanizama prije potpisivanja finansijskog sporazuma.

Obzirom na to da su već dva Poziva za podnošenje projektnih prijedloga objavljena u okviru ovog programa, korisnici sa područja koje pokriva program su stekli dragocjeno iskustvo u EU praksama, javnim nabavkama, procesu apliciranja i implementaciji projekata.

Delegacija Evropske Unije je ugovorila stručnjake da sprovedu nadgledne posjete u projektima finansiranim u okviru prekogranične i transnacionalne saradnje u okviru IPA 2007 i 2008. Tokom juna i septembra 2011. godine posjećeno je ukupno 32 ugovora, uključujući sve projekte ugovorene u okviru Prvog poziva za podnošenje projektnih prijedloga za program Hrvatska – Crna Gora. Zaključci sa nadglednih posjeta su bili pozitivni i rizici koji bi ugrozili sprovođenje programa nijesu identifikovani.

Privremena procjena prekograničnih programa između zemalja kandidata/potencijalnih kandidata (unutar granica Zapadnog Balkana) u okviru IPA komponente Prekogranična saradnja je završena u junu 2011.

Donatorska koordinacija

U skladu sa Članom 20 IPA Pravilnika, kao i Članom 6 (3) IPA Pravilnika o implementaciji, Evropska komisija je zatražila od predstavnika zemalja članica i lokalnih MFI-a (Međunarodne finansijske institucije) u Hrvatskoj i Crnoj Gori da pribave komentare u vezi sa nacrtom programa prekogranične saradnje podnesenih Komisiji. Komentara o prekograničnim programima između Crne Gore i Hrvatske nije bilo.

2.5. Horizontalna pitanja

Ovaj Program će promovisati održivo upravljanje životnom sredinom, povećanjem saradnje među institucijama za implementaciju zajedničkih akcija za zaštitu životne sredine.

Ovaj program će takođe podržati usmjeravanje polova, kao i jednake mogućnosti, kroz selekciju projekata koji posebno uzimaju u obzir jednake mogućnosti za polove, etničke grupe i lica sa invaliditetom u skladu sa principima Evropske unije.

2.6. Mjerila

2012	N	N+1 (kumulativno)	N+2 (kumulativno)	N+3 (kumulativno)
Broj direktnih sporazuma o grantovima u Republici Hrvatskoj	0	1	1	1
Broj direktnih sporazuma o grantovima u Crnoj Gori	0	1	1	1
Broj pokrenutih poziva na podnošenje ponuda u Republici Hrvatskoj i Crnoj Gori	1	1	1	1
Stopa ugovornosti (%) u Republici Hrvatskoj	0	60	100	100
Stopa ugovornosti (%) u Crnoj Gori	0	60	100	100

”N” predstavlja datum zaljučivanja Finansijskog sporazuma

2013	N	N+1 (kumulativno)	N+2 (kumulativno)	N+3 (kumulativno)
Broj direktnih sporazuma o grantovima u Republici Hrvatskoj	0	1	1	1
Broj direktnih sporazuma o grantovima u Crnoj Gori	0	1	1	1
Broj pokrenutih poziva na podnošenje ponuda u Republici Hrvatskoj i Crnoj Gori	1	1	1	1
Stopa ugovornosti (%) u Republici Hrvatskoj	0	100	100	100
Stopa ugovornosti (%) u Crnoj Gori	0	100	100	100

”N” predstavlja datum zaljučivanja Finansijskog sporazuma

2.7. Plan za decentralizovano upravljanje EU fondovima bez ex-ante kontrole od strane Komisije

U Hrvatskoj su pripreme za ukidanje ex ante kontrole u toku. Odluka da se ukine ex ante kontrola za komponentu II treba biti donešena prije datuma pristupa, inače će svaki ugovor potpisan između datuma pristupa i datuma kada je donešena odluka Komisije biti smatran neprihvatljivim u skladu sa članom 29 Zakona o pristupanju. Odluka komisije treba da se zasniva na dokumentaciji koja pokazuje da je hrvatski sistem za upravljanje komponentom II dobro pripremljen i potpuno operativan.

U Crnoj Gori, pripreme za decentralizovano upravljanje za IPA-u su u toku. Planovi za komponente I i II sa Akcionim planovima su usvojeni od strane Vlade u aprilu 2011. godine. U junu 2011. godine, Nacionalna uredba o organizaciji decentralizovanog upravljanja za IPA komponente od I do IV je usvojena od strane Vlade. Što se tiče komponente II, šef Opreativne strukture i šef CBC tijela imenovani su u junu takođe. Procjena usklađenosti će početi u prvom kvartalu 2012. odine.

3. BUDŽET za 2012 i 2013. godinu

3.1. Indikativni 2012 finansijski plan za Republiku Hrvatsku

	EU – IPA doprinos		Nacionalni doprinos		Ukupno (IPA plus nacionalni doprinos)	
	EUR (a)	%*	EUR (b)	%*	EUR (c)=(a)+(b)	%**
Linija prioriteta 1	450 000	85	79 412	15	529 412	88
Linija prioriteta 2	50 000	71	20 000	29	70 000	12

UKUPNO	500 000	83	99 412	17	599 412	100
---------------	---------	----	--------	----	---------	------------

* Izraženo u procentima od ukupnog iznosa (IPA plus nacionalni doprinos) (kolona (c))

** Izraženo u procentima od ukupnog iznosa kolone (c). Ukazuje na relativnu težinu svakog prioriteta u odnosu na ukupne fondove (IPA + Nacionalni)

3.2 Indikativni 2012 finansijski plan za Crnu Goru

	EU – IPA doprinos		Nacionalni doprinos		Ukupno (IPA plus nacionalni doprinos)	
	EUR (a)	%*	EUR (b)	%*	EUR (c)=(a)+(b)	%**
Linija prioriteta 1	450 000	85	79 412	15	529 412	88
Linija prioriteta 2	50 000	71	20 000	29	70 000	12
UKUPNO	500 000	83	99 412	17	599 412	100

* Izraženo u procentima od ukupnog iznosa (IPA plus nacionalni doprinos) (kolona (c))

** Izraženo u procentima od ukupnog iznosa kolone (c). Ukazuje na relativnu težinu svakog prioriteta u odnosu na ukupne fondove (IPA + Nacionalni)

3.3 Indikativni 2013 finansijski plan za Republiku Hrvatsku

	EU – IPA doprinos		Nacionalni doprinos		Ukupno (IPA plus nacionalni doprinos)	
	EUR (a)	%*	EUR (b)	%*	EUR (c)=(a)+(b)	%**
Linija prioriteta 1	450 000	85	79 412	15	529 412	88
Linija prioriteta 2	50 000	71	20 000	29	70 000	12
UKUPNO	500 000	83	99 412	17	599 412	100

* Izraženo u procentima od ukupnog iznosa (IPA plus nacionalni doprinos) (kolona (c))

** Izraženo u procentima od ukupnog iznosa kolone (c). Ukazuje na relativnu težinu svakog prioriteta u odnosu na ukupne fondove (IPA + Nacionalni)

3.4. Indikativni 2013 finansijski plan za Crnu Goru

	EU – IPA doprinos		Nacionalni doprinos		Ukupno (IPA plus nacionalni doprinos)	
	EUR	%	EUR	(%)	EUR	(%)
Linija prioriteta 1	450 000	85	79 412	15	529 412	88
Linija prioriteta 2	50 000	71	20 000	29	70 000	12
UKUPNO	500 000	83	99 412	17	599 412	100

* Izraženo u procentima od ukupnog iznosa (IPA plus nacionalni doprinos) (kolona (c))

** Izraženo u procentima od ukupnog iznosa kolone (c). Ukazuje na relativnu težinu svakog prioriteta u odnosu na ukupne fondove (IPA + Nacionalni)

3.5. Princip kofinansiranja koji se primjenjuje na projekte finansirane u okviru ovog programa

Doprinos EU je izračunat u odnosu na prihvatljive izdatke, a koji su kad je riječ o prekograničnom programu Hrvatska - Crna Gora bazirani na ukupnoj potrošnji, kao što je dogovoreno od strane zemalja učesnica i kako je utvrđeno u prekograničnom programu.

Doprinos EU na nivou prioriteta ne bi trebao prekoračiti gornju granicu od 85% prihvatljivih troškova.

Doprinos EU na nivou prioriteta ne bi trebao biti manji od 20% prihvatljivih troškova.

Odredbe Člana 90 Uredbe o sprovođenju su važeće.

Kofinansiranje u okviru prioritetne ose I obezbijediće korisnici sredstava i to mogu biti privatna ili javna sredstva. Kofinansiranje u okviru prioritetne ose II potiču iz nacionalnih javnih fondova.

4. Dogovori o sprovođenju

4.1. Metod implementacije

Dio ovog programa koji se odnosi na Hrvatsku bi trebao biti implementiran u skladu sa članom 53c Finansijske uredbe⁶ i odgovarajućih odredbi Pravilnika o implementaciji⁷. Zemlja korisnica će nastaviti sa obezbjeđivanjem uslova za poštovanje rokova, određenih u članu 56. Finansijske uredbe.

Ex-ante kontrola Komisije će se primjenjivati u skladu sa Odlukom Komisije o decentralizovanom upravljanju, kao što je navedeno u članu 14 IPA Uredbe o sprovođenju.

⁶ Uredba (EK, Euratom) br. 1605/2002 (OJ L 248, 16.09.2002, p.1).

⁷ Uredba (EK, Euratom) br. 2342/2002 (OJ L 357, 31.12.2002, p. 1).

Dio ovog programa koji se odnosi na Crnu Goru bi trebao biti sproveden na centralizovanoj osnovi od strane Evropske komisije u skladu sa Članom 53a Finansijske uredbe⁸ i odgovarajućim odredbama Pravilnika o implementaciji⁹.

U slučaju centralizovanog upravljanja uloga Komisije u selekciji i radnjama koji se tiču prekograničnih programa među zemljama korisnicama je precizirana u Članu 140 IPA Uredbe o sprovođenju.

4.2. Opšta pravila u procedurama nabavki i dodjele grantova

Nabavke će poštovati odredbe dijela II, poglavlja IV Finansijske uredbe i dijela II, poglavlja III, poglavlje 3 Pravilnika o implementaciji, kao i pravila i procedure za ugovore o uslugama, nabavkama i radovima finansiranih iz opšteg budžeta EZ u svrhu saradnje sa trećim zemljama, usvojene od strane Komisije 24. maja 2007. godine (C(2007)2034).

Procedura za dodjelu grantova će slijediti odredbe dijela I, poglavlja VI Finansijske uredbe i dijela I, poglavlja VI Pravilnika o implementaciji.

Ugovorne vlasti, gdje je izvodljivo, će koristiti standardne obrasce olakšavajući primjenu gore navedenih pravila navedenih u "Praktičnom vodič za ugovorne procedure za spoljne akcije EK", kao što je objavljeno na EuropeAid web-sajtu¹⁰ na dan otpočinjanja posredovanja za dodjelu grantova.

4.3. Procjena uticaja na životnu sredinu i očuvanje prirode

Sve investicije bi trebale biti sprovedene u skladu sa relevantnim zakonodavstvom Zajednice, a koje se odnose na životnu sredinu.

Procedure za procjenu uticaja na životnu sredinu i očuvanje prirode kao što je navedeno u EIA Direktivi¹¹ u potpunosti važe za sve investicione projekte u okviru IPA-e. Ukoliko EIA Direktiva nije u potpunosti prenešena, procedure bi trebale biti slične onim postavljenim u gore pomenutoj direktivi.

Ukoliko je moguće da projekat utiče na očuvanje prirode, odgovarajuće mjere procjene bi trebale biti sprovedene, ekvivalentne onima koje su predviđene u Članu 6. Direktiva o staništu mora biti dokumentovana¹².

5. Monitoring i evaluacija

5.1. Monitoring

Implementacija prekograničnih programa biće praćena od strane Zajedničkog odbora za praćenje pomenutog u Članu 142. IPA Uredbe o sprovođenju, utvrđenog od strane zemalja učesnica, koji uključuje predstavnike Komisije.

U Hrvatskoj implementacija programa biće praćena putem IPA Odbora za praćenje, a u skladu sa Članom 58 IPA Uredbe o sprovođenju.

⁸ Uredba (EK, Euratom) br. 1605/2002 (OJ L 248, 16.09.2002, p.1).

⁹ Uredba (EK, Euratom) br. 2342/2002 (OJ L 357, 31.12.2002, p. 1).

¹⁰ http://ec.europa.eu/europeaid/work/procedures/implementation/practical_guide/index_en.htm

¹¹ Direktiva Savjeta 85/337/EEC od 27. juna 1985. godine o procjeni efekata pojedinih privatnih i javnih projekata na životnu sredinu (SL L 175, 5.7.1985, p. 40. Direktiva dopunjena poslednji put Direktivom 2003/35/EC, SL L 156, 25.6.2003, p. 17.

¹² Direktiva Savjeta 92/43/EEC od 21. maja 1992. godine o konzervaciji prirodnih staništa kao i divlje flore i faune (SL L206, 22.7.1992). Direktiva dopunjena poslednji put Regulativom (EC) br 1882/2003 (SJ L284, 31.10.2003, p. 1)

IPA Odbor za praćenje će ocijeniti efektivnost, kvalitet i usklađenost implementacije samog programa, kako bi obezbijedila ostvarivanje programskih ciljeva i kako bi povećala efektivnost obezbijeđene podrške.

U Crnoj Gori Komisija može preduzeti bilo koju aktivnost koja se smatra neophodnom za praćenje ovog programa.

5.2. Evaluacija

Program bi trebao biti predmet evaluacije u skladu sa Članom 141 IPA Uredbe o sprovođenju, a sa ciljem poboljšanja kvaliteta, efektivnosti i konzistentnosti podrške iz fondova Evropske Unije, kao i strategije i same implementacije prekograničnih programa.

6. Revizija, finansijska kontrola, mjere za prevenciju prevare, finansijsko usklađivanje, mjere prevencije i finansijske korekcije

6.1. Revizija, finansijska kontrola i mjere za prevenciju prevare

Značaj i djelovanje svih uključenih strana u implementaciju ovih programa, kao i ugovora i sporazuma na osnovu kojih se implementira ovaj program, predmet su, sa jedne strane nadzora i finansijske kontrole od strane Komisije (uključujući i evropsku Kancelariju za borbu protiv pronevjere), koja može preduzeti kontrolu po sopstvenom nahođenju, samostalno ili preko spoljnog revizora, i sa druge strane, revizije od strane Evropskog revizorskog suda. Ovo uključuje i mjere kao što su ex-ante verifikacija i ugovaranje tendera, sprovedene od strane Delegacije u zemljama korisnicama.

U cilju obezbjeđenja efektivne zaštite finansijskih interesa Evropske Unije, Komisija (uključujući i evropsku Kancelariju za borbu protiv pronevjere) može sprovesti kontrole i nadzor u skladu sa predviđenim procedurama iz Uredbe Savjeta (EK, Euratom) 2185/96¹³.

Kontrola i gore opisana revizija primjenljive su za sve ugovarače, podugovarače i korisnike grantova koji su primili EU sredstva.

6.2. Finansijsko usklađivanje

U Republici Hrvatskoj, nacionalni službenik za ovjeravanje, koji prevashodno snosi odgovornost za otkrivanje svih neregularnosti, napraviće finansijske prepravke gdje su nepravilnosti ili propusti uočeni u vezi sa implementacijom programa, obustavljanjem cijele ili dijela EU podrške. Nacionalni službenik za ovjeravanje treba da uzme u obzir prirodu i ozbiljnost nepravilnosti, kao i finansijske gubitke EU podrške.

U slučaju neregularnosti, uključujući i propuste i prevaru, nacionalni službenik za ovjeravanje treba da povрати EU podršku isplaćenu korisnicima, a u skladu sa nacionalnim procedurama za povraćaj.

6.3. Revizorska kontrola

U Republici Hrvatskoj, nacionalni službenik za ovjeravanje treba da obezbijedi da sve relevantne informacije budu dostupne, u svako vrijeme, za dovoljno detaljnu revizorsku kontrolu. Ove informacije treba da obuhvataju pismeni dokaz za autorizovano plaćanje kandidata, finansijski obračun i plaćanje tih kandidata, avansni postupak, garancije i potraživanja.

¹³ Regulativa Savjeta (EC,Euratom) 2185/96 (OJ L 292; 15.11.1996; p. 2)

6.4. Preventivne mjere

Republika Hrvatska treba da obezbijedi nadzor i efektivan postupak za slučajeve sumnje na prevaru i nepravilnosti, kao i da obezbijedi kontrolu i mehanizam za izvještavanje ekvivalentan onom pomenuto u Uredbi Komisije 1828/2006¹⁴. Svi sumnjivi ili aktuelni slučajevi prevare ili neregularnosti, kao i mjere koje se preduzimaju i koje se odnose na to, moraju biti iznijete službi Komisije bez kašnjenja. Ukoliko ne postoje sumnjivi slučajevi prevare ili neregularnosti za izvještavanje, zemlja korisnica treba da obavijesti Komisiju o ovoj činjenici u roku od 2 mjeseca, nakon kraja svakog kvartala.

Neregularnosti podrazumijevaju svaku povredu odredbe primjenljivih pravila ili ugovora, koja rezultira iz postupka ili greške od strane ekonomskog izvršitelja, koji ima ili može imati štetan efekat na generalni budžet Evropske unije, plaćanjem neopravdanih troškova i predmeta iz generalnog budžeta.

Prevara bi značila svaki namjeran akt ili grešku koja bi se odnosila na: korišćenje ili prezentovanje lažnih, netačnih ili nepotpunih izjava ili dokumenata, koji za posljedicu imaju zloupotrebu ili bespravno zadržavanje sredstava iz glavnog budžeta Evropske unije ili budžeta kojim se upravlja u ime EU; neotkrivanje informacija u kršenju specifičnih obaveza sa istim učinkom, zloupotrebu u svrhe drugih ili onih za koje su prvobitno donirani.

Zemlje korisnice treba da preduzmu odgovarajuće mjere kako bi spriječile aktivnu ili pasivnu korupciju u bilo kojoj fazi procedure nabavke ili dodjele bespovratne podrške, kao i za vrijeme implementacije odgovarajućih ugovora.

Aktivna korupcija se definiše kao namjerni postupak bilo koga ko obeća, direktno ili preko posrednika, prednost bilo koje vrste službeniku, za njega ili za treću osobu, da će djelovati ili nedjelovati u skladu sa svojim dužnostima u obavljanju svoje funkcije kršeći svoja službena ovlaštenja na način koji šteti ili može štetiti finansijskim interesima EU.

Pasivna korupcija je definisana kao slobodan čin službenog lica, direktno ili preko posrednika, da zahtijevaju ili primaju korist bilo koje vrste za sebe ili za treće lice, ili prihvataju obećanja ovakve koristi, da djeluju ili da se suzdržavaju od djelovanja koje su u skladu sa obavezom ili su zadatak funkcije koju pokriva u izvršenju službene dužnosti na način koji je štetan ili koji bi mogao da šteti finansijskim interesima Evropske unije.

Vlasti zemalja korisnica, uključujući i osoblje odgovorno za implementaciju programa, treba takođe da preduzmu mjere opreza neophodne da se izbjegne rizik, kao i da momentalno obavijeste Komisiju o bilo kojoj vrsti konflikta interesa ili situacije koja bi mogla da preraste u ovu vrstu konflikta.

6.5. Finansijska korekcija

Kako bi se obezbijedilo da se fondovima upravlja u skladu sa primjenljivim pravilima u Republici Hrvatskoj, Evropska komisija treba da primijeni procedure za prebijanje računa ili mehanizme finansijske korekcije u skladu sa Članom 53(2) Finansijske uredbe, kao što je navedeno u Okvirnom sporazumu zaključenom između Republike Hrvatske i Komisije, ili ako gore pomenuti ne postoji, u Finansijskom sporazumu implementacije ovog programa zaključenog u Republici Hrvatskoj.

Finansijska korekcija može proizvesti sljedeće:

¹⁴SL L 371, 27.12.2006, p.1.

- (i) identifikaciju posebnih nepravilnosti, uključujući prevaru, ili
- (ii) identifikaciju nedostataka ili deficit u upravljanju ili sistemima kontrole zemlje korisnice.

Ukoliko Komisija otkrije da su rashodi u okviru ovog programa nastali na način koji krši primjenljiva pravila, treba da odluči koji iznosi treba da budu isključeni iz EU finansiranja.

Izračunavanje i utemeljivanje bilo koje od ovih korekcija, kao i odgovarajuće nadoknade, treba da budu sprovedeni od strane Komisije slijedeći kriterijume i procedure koje su sadržane u IPA Uredbi o sprovođenju.

7. Nesuštinska realokacija sredstava

Službenik kojem su povjerene nadležnosti ovjeravanja (AOD), ili službenik kojem u naknadno povjerene nadležnosti ovjeravanja (AOSD) u skladu sa delegiranjem nadležnosti od strane AOD, u skladu sa principima transparentnog finansijskog upravljanja, može izvršiti ne-suštinu realokaciju sredstava, bez obaveze za izmjenom finansijske odluke. U ovom kontekstu, kumulativne realokacije koje ne prelaze 20% ukupnog iznosa opredijeljenog za program, do granice od 4 miliona eura, neće biti smatrane suštinskim, pod uslovom da nemaju uticaja na prirodu i ciljeve programa. IPA Komitet će biti informisan o gore pomenutoj realokaciji sredstava.

8. Ograničene promjene u implementaciji programa

Ograničene promjene u implementaciji ovog programa koje utiču na esencijalne elemente u okviru Člana 90 Pravilnika o implementaciji pri Finansijskoj uredbi, koje su indikativne prirode¹⁵, mogu biti preduzete od strane ovlašćenog službenika delegacije (AOD) Komisije, ili ovlašćenog službenika pod-delegacije (AOSD) Komisije, u skladu sa ovlašćenjima datim delegaciji AOD-a, kao i u skladu sa principima čvrstog finansijskog upravljanja bez dopunske finansijske odluke.

¹⁵ Ovi esencijalni elementi indikativne prirode su, za grantove, indikativna suma poziva na podnošenje ponuda, a za nabavke, indikativan broj i tip predviđenih ugovora kao i indikativni vremenski period za pokretanje procedura nabavke.